

BALTAGUL

- demonstrație că este roman-

Romanul este o specie în proză a genului epic, de mare întindere, cu o acțiune complexă, desfășurată pe mai multe planuri și la care participă numeroase personaje.

Romanul "Baltagul" prezintă aspecte ale satului muntenesc, în care obiceiurile nescrise sunt respectate cu sfințenie. Firul epic al romanului se derulează din momentul în care Vitoria Lipan, personajul principal, are convingerea că bărbatul ei Nechifor a fost omorât. I se arată semne rău prevestitoare și acest fapt o determină să se consulte și cu preotul și cu ghicitoarea satului care încearcă să o liniștească, spunându-i că Nechifor întârzie să se întoarcă acasă din cauza altei femei.

După ce așteaptă 40 de zile, în care timp postește, își pune în bună rânduială gospodăria, bate baltag și o trimite pe Minodora la Mănăstirea Văratice. Vitoria însoțită de Gheorghică pleacă în căutarea lui Nechifor pe care îl crede mort și pe care vrea să îl îngroape creștinește.

Naratorul prezintă etapele de drum al Vitoriei. Femeia poposește la hanurile pe care le întâlnește și are informații despre Nechifor. În drumul ei, Vitoria întâlnește o cumetrie și o nuntă și are ocazia să mai pună întrebări despre Nechifor.

La unul dintre hanuri, Vitoria află primele informații despre bărbatul ei. Își dă seama că el a dispărut între Suha și Sabasa, după ce a încheiat o tranzacție de oi cu alți doi negustori. Femeia reușește să îi cunoască pe Calistrat Bogza și Ilie Cuțui. Căutându-și bărbatul, Vitoria îl găsește în fundul unei râpe.

Vitoria îl îngroapă după datină și cheamă la praznicul de înmormântare multă lume pe care o cunoscuse, inclusiv pe Bogza și pe Cuțui. În timpul praznicului, Vitoria relatează celor prezenți împrejurările în care a fost ucis Nechifor Lipan și reușește să îi determine pe ucigași să se trădeze și să își recunoască fapta.

Vitoria îl pune pe Gheorghică să îl pălească cu baltagul pe Bogza, răzbunând în felul acesta moartea lui Nechifor. Totodată Vitoria primește înapoi averea lui Nechifor pe care cei doi și-o însușiseră în mod abuziv.

După îndeplinirea acestei datorii morale, Vitoria și Gheorghică pleacă înapoi urmând să revină la mormântul lui Nechifor, la parastasul de 40 de zile când o vor aduce și pe Minodora.

Acțiunea romanului "Baltagul" se desfășoară pe un singur plan reprezentat de drumul Vitoriei în căutarea lui Nechifor. În roman există un personaj principal : Vitoria și mai multe personaje secundare printre care se numără Gheorghică, Bogza și Cuțui; Anastase Balmez.

În prezentarea Vitoriei, naratorul îmbină procedee ale caracterizării directe cu cele ale caracterizării indirecte. Trăsăturile de caracter ale Vitoriei se desprind îndeosebi din faptele ei, din relațiile pe care le are cu drumeții întâlniți în cale, din vorbele pe care le spune. Deși nu mai este tânără Vitoria păstrează ceva din frumusețea de odinioară și își iubește bărbatul la fel ca la început. Hotărârea ei de a pleca să îl caute poate fi explicată numai prin intensitatea sentimentelor ei, și prin dorința de a-l înmormânta creștinește și a înlăptui un act de dreptate.

Nechifor Lipan este un personaj absent despre care aflăm doar din informațiile culese de Vitoria. Gheorghică care își însoțește mama în această călătorie, se transformă într-un tânăr matur capabil să își asume răspunderile tatălui său. Bogza și Cuțui, ucigașii lui Nechifor, întruchipează ticăloșia și lipsa de scrupule, goana după avere. Ei sunt pedepsiți pentru crimă de însăși soția mortului, Minodora, fiica Vitoriei și a lui Nechifor, este trimisă la mănăstire cât timp Vitoria lipsește.

În universul țărănesc prezentat în roman există elemente tradiționale cum sunt nunta, botezul, înmormântarea, credința în vise și în semne ale naturii și elemente de civilizație cum sunt telegraful, calea ferată, prefectura și bani.

Romanul care are o intrigă polițistă, aduce în prim plan o femeie puternică, inteligentă adoptată lumii pe care o cunoaște cu un pronunțat spirit justițiar.

• CARACTERIZAREA LUI NECHIFOR LIPAN *

Nechifor Lipan este un negustor de oi căruia îi place să povestească tot felul de istorii, când merge la cumetria și la nunți. Condiția negustorului de oi care își duce turmele la munte, când vine primăvara și le coboară la iernat când se apropie iarna este reprezentată de Nechifor, despre care naratorul precizează “ că are rădăcini la locul lui, ca și bradul”.

Portretul fizic al lui Nechifor apare încă din primele pagini ale romanului: are mustață neagră, sprâncene aplecate, este îndesat și spătos și năvalnic la mânie. Vitoria îl iubește de mai bine de 20 de ani și întârzierea lui o neliniștește.

Alte informații referitoare la Nechifor Lipan le aflăm de la hangii pe care I-a cunoscut în drumurile sale. Toți îl recunosc după calul negru țintat și căciula brumărie. Hangii îl admiră pentru că face cinste tuturor, pentru că nu uită niciodată să își hrănească și animalele și pentru că uneori face slujbe animalelor care îl însoțesc.

Nechifor este însă condamnat de hangii că are curajul de a pleca la drum în toiul nopții. Moș Pricop îi spune Vitoriei, că Nechifor a cinstit la el la han și a plecat fără să îi pese de întuneric, fiindcă avea la el pistoale încărcate. Ca să-și aline singurătatea, Nechifor obișnuia să cânte din solz.

Nechifor este omorât mișelește ca să i se fure oile și banii și va fi îngropat după datina de către Vitoria. Nechifor seamănă întocmai cu muntenii din legenda pe care el însuși o spune: trăiește cea mai mare parte a anului în mijlocul naturii ascultând sunetul tălâncilor. Toate dezlănțuirile naturii se abat asupra lui. Departe de nevăstă și de prunci, ca toți muntenii, Nechifor are o inimă ușoară, se bucură de ce este al lui, are o muiere frumoasă și iubeață și este întâmpinat pretutindeni cu citeră și băutura.

CARACTERIZAREA VITORIEI LIPAN

Personajul principal al romanului “Baltagul” este Vitoria Lipan care este prezentată de către narator atât prin procedeele ale caracterizării directe, cât și prin procedeele ale caracterizării indirecte.

În primele pagini ale romanului naratorul îi face Vitoriei un portret fizic, referindu-se la “ochii ei căpriei” și la “lumina castanie a părului”.

Tot de la narator aflăm că munteanca are o fire dărză și nu se sfiește să îl înfrunte uneori pe Nechifor, bărbatul ei. Totodată naratorul afirmă că Vitoria își iubește bărbatul la fel ca în prima zi , cu toate că aveau copiii mari.

Tot o modalitate de caracterizare directă este și opinia altor personaje referitoare la Vitoria. Astfel ucigașul lui Nechifor, Bogza, consideră că Vitoria umblă cu vorbe împotriva lui ca să îl învrăjbească cu Ilie Cuțui. În drumul ei din han în han, Vitoria recurge de multe ori la umilință, din dorința de a stârni compătimirea interlocutorilor și de a-i face să îi spună cât mai multe despre bărbatul ei. Uneori când se văicărește, Vitoria vorbește despre sine: “Grăiesc și eu ca o minte slabă ce mă aflu”.

Personalitatea puternică a Vitoriei Lipan se manifestă însă prin faptele ei, prin comportament, prin modul în care înțelege să își facă datoria față de Nechifor.

Într-o toamnă ca atâtea altele aproape de Sf. Andrei, Vitoria este extrem de neliniștită, pentru că Nechifor nu se întoarce ca de obicei acasă, pentru iernat.. Ca orice femeie simplă, Vitoria este superstițioasă și crede în vise care prevestesc moartea lui. Felul ciudat în care îl visează pe Nechifor călare, trecând spre asfințit o revărsare de ape, cocoșul care cântă cu spatele întors la ea îi confirmă Vitoriei moartea lui Nechifor. În momentul în care se hotărăște să plece în căutarea lui, Vitoria ține post 40 de zile, se consultă și cu preotul, dar și cu o ghicitoare din sat, își pune gospodăria în bună rânduială și bate baltag pentru Gheorghiiță, pe care îl va lua cu ea. Pe Minodora o trimite la mănăstire la Văratice. Comportamentul muntencei scoate în evidență spiritul gospodăresc și chibzuiala.

Vitoria pleacă pentru prima oară de acasă și se adaptează foarte ușor mediului pe care îl cunoaște. Poposește din han în han și peste tot are informații referitoare la Nechifor. Pentru că se teme de răufăcători, Vitoria nu spune niciodată că are bani la ea și respinge cu fermitate orice tentativă a vreunui drumeț de a se apropia prea mult de ea.

Vitoria reușește la un momentdat să identifice locul în care a dispărut Nechifor. Tot iscodindu-i pe drumeții poposiți la han, Vitoria ajunge la Sabasa unde îl găsește pe Lupu, câinele lui Nechifor. Acesta o va duce la râpa unde zăcea Nechifor. Înnebunită de durere, Vitoria începe să pregătească cele de cuviință pentru înmormântare. La praznicul de înmormântare îi va invita și pe Bogza și pe Cuțui pe care îi bănuiește că l-au ucis pe Nechifor. Cu mult sânge rece ea povestește mesenilor împrejurările morții lui Nechifor și reușește în felul acesta să îl facă pe Bogza să se dea de gol. Gheorghită îl pălește cu baltagul iar câinele rupe lanțul și se aruncă spre el. Bogza își recunoaște crima înainte de a-și da sufletul și astfel Vitoria își face dreptate și obține promisiunea de a recăpăta și bunurile lui Nechifor.

Vitoria este o femeie inteligentă și întreprinzătoare care înfăptuiește un act de dreptate și în același timp un ritual străvechi, îngroparea trupului celui mort. Reconstituirea crimei în cele mai mici detalii scoate în evidență capacitatea Vitoriei de a face legături între toate informațiile pe care le avea. În același timp, Vitoria capătă protecția prefectului Anastase Balmez care consimte că femeia are dreptate și că ucigașul lui Nechifor trebuie pedepsit.

După ce își împlinește datoria morală față de Nechifor, Vitoria se pregătește să se întoarcă acasă unde își va relua vechile îndeletniciri. Cu toate că a trecut printr-un moment extrem de nefericit, Vitoria găsește în ea tăria de caracter de a accepta viața așa cum este și de a lua în piept toate greutățile.